

старшину, для руских громад на науку / Степан Смаль-Стоцький. – Чернівці: Руска Рада, 1900. – 44 с.

18. Смаль-Стоцький С. Порадник, як закладати каси позичкові і щадничі (райфайзенські) / Для руских громад на Буковині / С. Смаль-Стоцький. – Чернівці, 1900. – 52 с.

19. Ткач Л. О. Українська літературна мова на Буковині в кінці XIX – на початку XX століття. Джерела і соціокультурні чинники розвитку. Частина 2. / Л. О. Ткач. – Чернівці : Книги – XXI, 2007. – 704 с.

20. Ткач Л. О. Українська літературна мова на Буковині в кінці XIX – на початку XX століття. Частина 1 : Матеріали до словника / Л. О. Ткач. – Чернівці : Рута, 2000. – 408 с.

21. Шевельов Ю. Українська мова в першій половині двадцятого століття (1900–1941) : Стан і статус. / Ю. Шевельов. – Чернівці: Рута, 1998. – 208 с.

22. Juridisch-politische Terminologie für die slavischen sprachen Oesterreichs (deutsche-rutenische separate Ausgabe). Vien, 1851. – 294

Баулін О. В., викладач відділу підготовки прокурорів з нагляду за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання та досудове слідство, Національної академії прокуратури України, кандидат юридичних наук, доцент

МОВНІ АСПЕКТИ СПЕЦІАЛЬНОГО ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ (IN ABSENTIA)

Відповідно до Закону «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо невідворотності покарання за окремі злочини проти основ національної безпеки, громадської безпеки та корупційні злочини» [1] Кримінальний процесуальний кодекс України (далі – КПК) був доповнений главою 24-1 «Особливості спеціального досудового розслідування кримінальних правопорушень» [2]. Закріплені в статтях цієї глави норми регулюють здійснення досудового розслідування окремих видів злочинів в умовах, коли підозрюваний особисто участі у ньому не приймає, а воно відбувається для нього заочно («за відсутності», латинською мовою – *in absentia*).

Спеціальне досудове розслідування починає здійснюватися на підставі ухвали слідчого судді, ухвалені за результатами розгляду відповідного клопотання сторони обвинувачення за обов'язкової участі особи, яка його подала (слідчого, прокурора), і захисника [3, с. 27]. Тільки після цього загальний режим досудового розслідування змінюється на спеціальний, який передбачає цілу низку процесуальних особливостей. При цьому, в силу вимог ч. 2 ст. 7, ч. 1, ч. 2 ст. 297-1, абз.1, 2 п. 20-1 Розділу XI КПК зміст та форма спеціального досудового розслідування повинні відповідати загальним засадам кримінального провадження, здійснюватися воно повинно лише у провадженнях щодо визначених у законі злочинів за загальними правилами досудового розслідування та з урахуванням особливостей, встановлених законом, а сторона обвинувачення зобов'язана використати всі передбачені законом можливості для дотримання прав підозрюваного.

Із запровадженням в Україні такого порядку досудового розслідування досить актуальними під час його застосування стають мовні аспекти, оскільки за відсутності повноцінної комунікації слідчого і прокурора з підозрюваним не виключається можливість порушення окремих положень ст. 29 КПК щодо мови, якою здійснюється кримінальне провадження, як засади кримінального провадження. Зокрема, ч. 2 ст. 29 КПК передбачає, що особа, яка не володіє державною мовою, повідомляється про підозру також і тою мовою, якою вона достатньо володіє для розуміння суті підозри. Переклад судових рішень та інших процесуальних документів кримінального провадження засвідчується підписом перекладача (ч. 4 ст. 29 КПК). До того потрібно враховувати, що підозрюваний вправі користуватися рідною мовою, отримувати копії процесуальних документів рідною або іншою мовою, якою він володіє, та в разі необхідності користуватися послугами перекладача за рахунок держави (п. 18 ч. 3 ст. 42 КПК).

Зрозуміло, що спеціальне досудове розслідування здійснюється державною мовою і сторона обвинувачення, слідчий суддя та суд обов'язково складають усі процесуальні документи українською мовою (ч. 1 ст. 29 КПК). Але у цьому розслідуванні специфічним є порядок вручення процесуальних документів підозрюваному. Так, повістки про виклик підозрюваного для участі в процесуальних діях надсилаються за останнім відомим місцем його проживання чи перебування і обов'язково публікуються в засобах масової інформації

загальнодержавної сфери розповсюдження (з моменту опублікування такої повістки в газеті «Урядовий кур'єр» підозрюваний вважається належним чином ознайомленим з її змістом) та на офіційних веб-сайтах органів, що здійснюють досудове розслідування, а копії процесуальних документів, які підлягають врученню підозрюваному, надсилаються його захиснику (ст. 297-5 КПК).

Справа у тому, що фізична відсутність підозрюваного у спеціальному досудовому розслідуванні, участь у якому він частіше ігнорує заради уникнення притягнення його до кримінальної відповідальності, зовсім не означає, що у такому розслідуванні не має місця гарантіям захисту і охорони прав та законних інтересів цієї особи.

Аналіз положень ст. 42 КПК, в якій закріплені основні процесуальні права підозрюваного, а також положень ст. 45-54 КПК, що регулюють діяльність захисника, у їх системному зв'язку з положеннями статей глави 24¹ КПК, які встановлюють порядок здійснення спеціального досудового розслідування, дозволяє зробити висновок, що підозрюваний, стосовно якого здійснюється спеціальне досудове розслідування, як мінімум, вправі знати про здійснення щодо нього спеціального кримінального провадження за підозрою у вчиненні конкретного кримінального правопорушення, про свої процесуальні права та обов'язки у цьому провадженні, а також про його наслідки. І знати це через опубліковані в «Урядовому кур'єрі» повідомлення на мові, яку він розуміє.

Процесуальні гарантії діють і в тих випадках, коли процесуальні права підозрюваного не були чи не можуть бути реалізовані [4, с. 6]. В якості гарантій тут виступають закріплені в законі правові вимоги, призначення і мета яких полягає в охороні прав підозрюваного. Виконання такого характеру вимог у спеціальному досудовому розслідуванні згідно з ч. 2 ст. 7, ч. 1 ст. 9 КПК покладається на сторону обвинувачення (слідчого, прокурора).

Якщо сторона обвинувачення має переконливі докази того, що підозрюваний у такому провадженні володіє українською мовою на достатньому рівні щоб зрозуміти суть опублікованих та надісланих його захиснику документів, то проблем не виникає. Але вони можуть виникнути у випадках, коли докази щодо володіння підозрюваним державною мовою

на такому рівні у провадженні будуть відсутні, оскільки суду першої інстанції у разі ухвалення вироку за наслідками кримінального провадження, в якому здійснювалося спеціальне досудове розслідування (*in absentia*), буде важко окремо обґрунтувати, що стороною обвинувачення були здійсненні всі можливі передбачені законом заходи щодо дотримання прав підозрюваного на захист та доступ до правосуддя з урахуванням встановлених законом особливостей такого провадження (ч. 5 ст. 374 КПК).

Якщо ж сторона захисту переконає суд у тому, що підозрюваний не володіє державною мовою на достатньому для розуміння суті опублікованих і наданих йому стороною обвинувачення через захисника процесуальних документів, а переклад їх на мову, якою володіє ця особа, і оприлюднення на такій мові не здійснювалися, то скоріш за все судом, якщо не першої, то наступних судових інстанцій, буде констатоване істотне порушення вимог кримінально-процесуального закону, яке виявилось у порушенні положень цілої низки взаємопов'язаних загальних засад кримінального провадження, а саме: мови, якою здійснюється кримінальне провадження (п.22 ч. 1 ст.7, ч. 2, ч. 3, ч. 4 ст. 29 КПК); забезпечення права на захист (п. 13 ч. 1 ст. 7, ст. 20 КПК); доступ до правосуддя (п. 14 ч. 1 ст. 7, ст. 21 КПК); законність (п. 2 ч. 1 ст. 7, ст. 9 КПК); верховенство права (п. 1 ч. 1 ст. 7, ст. 8 КПК), та унеможливило ухвалити законне і обґрунтоване судове рішення.

Отже, під час здійснення спеціального досудового розслідування слідчий і прокурор повинні приділяти особливу увагу збиранню доказів, що вказують на вільне або достатній рівень володіння підозрюваним мовою, якою було доведено до його відома зміст повідомлень сторони обвинувачення та інших процесуальних документів шляхом їхньої публікації в газеті «Урядовий кур'єр» або надсилання їх копій захиснику.

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо невідворотності покарання за окремі злочини проти основ національної безпеки, громадської безпеки та корупційні злочини: Закон України від 7 жовтня 2014 р. // Голос України. – 2014. – 30 жовтня. – № 209.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 р. // Офіц. веб-сайт Верховної Ради України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/>.

3. Спеціальне кримінальне провадження в Україні: наук.-практ. посібник / за ред. Ю.Г. Севрука, А.В. Столітнього. – К.: Національна академія прокуратури України, 2017. – 268 с.

4. Баулін О. Гарантії прав підозрюваного під час здійснення спеціального досудового розслідування / Баулін О., Мазур О. // Науковий часопис Національної академії прокуратури України. – 2018. – № 1 (17). – С. 1–11; [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.chasopysnapu.gp.go/pdf/1-2018/baulin_mazur.pdf.

Закутня А. Ю., аспірант кафедри сучасної української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

СФЕРА ЮРИДИЧНО РЕГУЛЬОВАНИХ ПОСЛУГ У ТЕМАТИЦІ УКРАЇНСЬКОЇ ДРУКОВАНОЇ РЕКЛАМИ КІНЦЯ ХІХ – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ

У сучасному суспільстві рекламу розглядають як один з різновидів масової комунікації, як інструмент впливу на певні групи людей з метою спонукати їх до дій, бажаних для рекламодавця. Механізми реалізації рекламного впливу полягають у створенні й розповсюдженні за кошти рекламодавця інформативно-образних, експресивно-сугестивних текстів односпрямованого й неособистісного характеру [4, 5–6]. Структуру таких текстів формують різні складники: вербальні, невербальні, підтекстові й позатекстові – в залежності від того, з якою із вужчих сфер масової комунікації пов'язана реклама, – комерційною, політичною чи соціальною. Одним із наслідків глобалізаційних процесів у світовій економіці та політиці є певна стандартизація рекламного продукту – і за структурою, і за конкретним змістом – що характерне передусім для реклами світових брендів. Проте дослідники реклами – її історії як однієї з форм культурної діяльності людини та як технології – стверджують, що рекламний текст і рекламний дискурс перебувають у національно-культурному просторі мови й можуть служити для